

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II (V. Hafta)

**MİLLİ MÜCADELE'DE BATI CEPHESİ:
I. İNÖNÜ, II. İNÖNÜ, KÜTAHYA-ESKİŞEHİR ve
SAKARYA MUHAREBELERİ**

- * Üstün silahlarla donatılmış teşkilatlı işgal kuvvetlerine karşı, çete savaşları yaparak başarı kazanmak mümkün değildi. Bunun için TBMM Hükümeti, Kuvâ-yi Milliye'nin düzenli bir orduya çevrilmesini kararlaştırdı.
- * 1920 yılının ortalarından itibaren TBMM Hükümeti, düzensiz ordu fikrini ve siyasetini terk ederek, Batı cephesini ikiye bölüp Güney cephesi komutanlığına Refet Beyi (Bele), Batı cephesi komutanlığına da İsmet Bey'i (İnönü) atadı

* I. İnönü Muharebesi

- * I. İnönü Muharebesi ile ilgili bilinmesi gereken noktalardan biri, Yunanlarla mücadele eden grupların kimlerden meydana geldiğidir. Bu muharebeye kadar, düşmanla yukarıda da bahsedildiği gibi Kuva-yı Milliye grupları mücadele ederken, I. İnönü Muharebesi'nde Yunanlar karşısında düzenli Türk ordusunun yer aldığı görülmektedir. Böyle bir savunma değişikliğinin şüphesiz birçok nedeni vardır; fakat en önemlisi Kuva-yı Milliye birliklerinin zaman içindeki başarısızlıkları, kendi içlerindeki çatışmalar ve zamanla çıkardıkları isyanlar olarak gösterilebilir.
- * Disiplinli düşman ordusu karşısında ancak düzenli orduyla başarı sağlanabileceği gerçeği de göz ardı edilmemelidir. İşte I. İnönü Muharebesi de Yunan ordusunun Kuva-yı Milliye'nin içindeki bu zaatlardan yararlanarak başlattığı bir savaştır. Yunanların Çerkez Ethem ayaklanmasını fırsat bilerek, henüz kurulmuş olan düzenli orduyu en baştan yani ordu güçlenmeden dağıtmaya ve böylelikle Sevr'deki hükümleri geçerli kılarak çıkarlarını elde etmeye çalışmaları bu savaşın nedenidir.

- * 6 Ocak 1921'de Yunanlar Bursa bölgesindeki iki tümenle saldırıya geçmişlerdir. Amaçları Eskişehir'i işgal ederek Anadolu demiryollarının bu önemli mevkiinin kontrolünü ele geçirmektir. 9 Ocak 1921'de İnönü'de mevzi alan Türk kuvvetleri burada Afyon üzerinden İnönü'ye varan Yunan işgal kuvvetleri ile karşılaşmıştır. Sayıca üstün olan (20.000 tüfek, 150 ağır makineli tüfek, 50 top ve 200 kılıç) Yunan kuvvetleri Eskişehir-Bozüyük demiryolunun güneyinde kayıplara uğramış, kuzeyinde ise başarılı olmuşlardır.
- * Ancak Türk birliklerinin düşmana oranla yetersiz silahlarıyla (6000 tüfek, 50 makineli tüfek, 28 top ve 300 kılıç) direnişi karşısında 10/11 Ocak gecesi Yunanlar kaçmaya başlamışlardır. Yunanistan'ın aldığı bu yenilgi dünya kamuoyunda oldukça ses getirmiş; her ne kadar Yunanistan bunu bir yenilgi olarak kabul etmese de düzenli ordunun kazandığı bu **ilk başarı** yurt içinde de sevinçle karşılanmıştır.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ İLE

- * Düzenli ordu düşman karşısındaki ilk zaferini kazanmış; dolayısıyla prestiji artmıştır.
- * Düzenli ordunun başarılı olacağına olan inanç ve halkın orduya olan güveni artmıştır.
- * TBMM yurtiçinde ve yurtdışındaki meşruiyetini güçlendirmiştir.
- * Yunan işgalleri dolayısıyla zor durumda olan halk ve hükümet rahatlamıştır.
- * Basında ve Anadolu'nun her yerinde coşkulu tepkiler oluşmuştur. Uzun ve yıpratıcı mücadelelerin arkasından gelen bu sevinç; halka büyük moral kaynağı olmuştur.

- * Taarruz eden Yunanlar yer yer bazı ilerlemeler gösterdilerse de karşı milli kuvvetlerin taarruzu ve saldırılarıyla oldukça yıprandılar. İnönü mevzilerine karşı başlayan Yunan taarruzları şiddetli topçu ateşi ile sürdü. Ancak buna Türk askerleri, başarı ile karşı koymuşlardı. Yunanlılar fazla kayıp vermiş ve sarsılmış olduklarından ilerlemeye cesaret edememiş ve Bursa civarındaki eski mevzilerine çekilmek zorunda kalmışlardı.
- * Çetin şartlar altında geçen bu savunma muharebesinde Türk askerlerinin moral gücü yükselmiş, düzenli ordunun ilk başarısı gerçekleşmiştir. Diğer taraftan İtilaf Devletleri, Sevr Antlaşmasını yumuşatmak amacıyla Londra'da bir Konferans toplamayı kararlaştırmışlardı. I İnönü zaferinden sonra Afganistan ve Sovyetler Birliği TBMM Hükümetini tanımışlardır.

* **Londra Konferansı (21 Şubat-12 Mart 1921)**

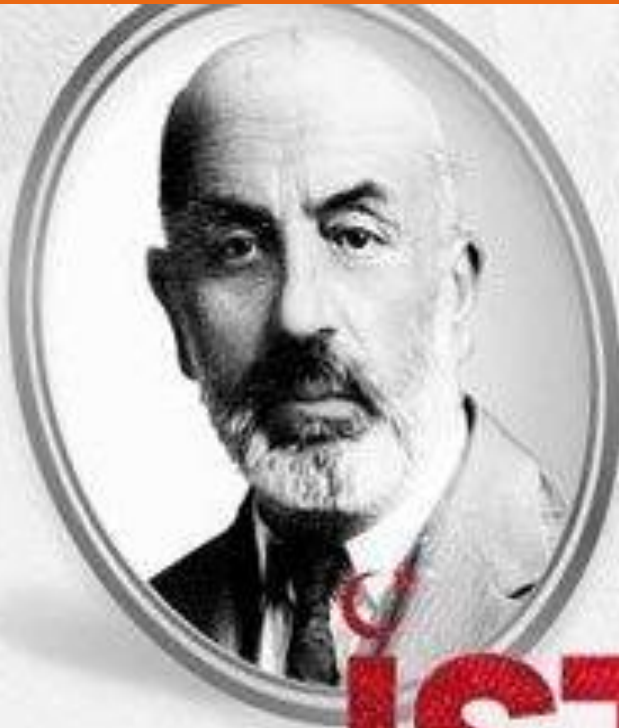
- * I. İnönü Muharebesi'nin bir sonucu olan Londra Konferansı, İtilaf Devletleri'nin TBMM Hükümeti'ne karşı tutumlarının değiştiğini göstermesi açısından son derece önemlidir. Düzenli ordunun Yunan ordusu karşısındaki başarısı ve Ankara'nın gittikçe güçlenmesi sonucunda, İtilaf Devletleri yeni stratejiler geliştirerek hükümeti oyalamaya çalışmışlardır. Bu yeni stratejilerinin temelinde ise hem Sevr Antlaşması'nı biran önce yürürlüğe sokmak hem de Yunanistan'a mücadele için zaman kazandırmak vardır.
- * Barış yanlısı görüntülerinin altında aslında İstanbul Hükümeti'ni ve Ankara Hükümeti'ni karşı karşıya getirmeye çalışan İtilaf devletleri, bu amaçlarına ulaşmak için Londra'da düzenlemeyi düşündükleri konferansa İstanbul Hükümeti'ni davet etmişler, Ankara'dan da konferansa temsilci göndermelerini istemişlerdir. Bu ikili tavır, Mustafa Kemal Paşa ve Ankara Hükümeti tarafından kabul edilmeyip konferansa ancak milleti gerçekten doğrudan temsil etme hakkına sahip TBMM üyelerinin ayrı bir davet ile katılabileceği bildirilmiştir. Sonuçta Ankara'yı temsil eden başkanlığını ise Bekir Sami (Kunduh) Bey'in yaptığı ayrı bir heyet oluşturulmuş ve bu heyet bir an önce Londra'ya doğru yola çıkmıştır.

- * 27 Şubat 1921’de başlayan konferansta yaşanan tarihi anlardan biri de hiç şüphesiz İstanbul Hükümeti ile Ankara Hükümeti’nin aynı konferansta bulunmaları ile ilgilidir. Konferansta konuşma sırası Türk heyetine geldiğinde İstanbul Hükümeti heyetinden sadrazam Tevfik Paşa son derece usta bir manevrayla söz hakkının Ankara Hükümeti’ne ait olduğunu belirtmiş ve Türk milletinin gerçek temsilcisinin TBMM olduğunu vurgulamıştır.
- * Tevfik Paşa’nın bu tavrıyla birlikte, İtilaf devletlerinin iki hükümet arasındaki ayrılıktan yararlanma girişimi de işe yaramamıştır. Konferansta Ankara Hükümeti’ni temsil eden heyetin ilk ve öncelikli amacı Misak-ı Milli kararlarının ve Milli Mücadele’nin dünya kamuoyuna duyurulması ve Türk milletinin haklı davasının anlatılması olmuştur.

- * Konferansın devam ettiği 15 günlük süre içinde önemli ve çözüme yönelik hiçbir sonuç alınamamış, tüm görüşmeler askıda kalmıştır. Esasen İtilaf Devletlerinin bu konferanstaki amacı zaten belli olduğundan, Sevr'den ve kendi çıkarlarından ödün vermeyen tavırları Ankara Hükümeti nezdinde anlaşma yollarının da kapanmasına neden olmuştur. Yunanistan'ın mücadeleye devam etmek istemesi, İtilaf devletlerinin de Milli Mücadele'ye engel olmak için buldukları çözümler genel olarak Sevr Antlaşması zerinde, Türk milletinin bağımsız yaşama hakkını ve isteğini her zamanki gibi göz ardı eden bazı önemsiz değişiklikler yapmak şeklindeydi.
- * Sonuçta TBMM bu taleplerin hiçbirini kabul etmemiş ve Londra Konferansı hiçbir sonuç alınamadan dağılmıştır; yine de bu konferans Ankara Hükümeti'nin ve Misak-ı Milli'nin tanıtılmasına, Türk milletinin Milli Mücadele'den vazgemeyeceğinin ve İtilaf Devletlerine boyun eğmeyeceğinin gösterilmesine katkı sağlamıştır. Türk heyeti, Londra'dan ayrıldıktan sonra henüz yoldayken, Yunan Ordusu Anadolu'da büyük bir saldırıya geçiyordu. Yunan ordusu için hazırlık çalışması olan Londra Konferansı bu manada batılı devletler için görevini tamamlamıştı.

İstiklal Marşı'nın Kabulü

- * Batı Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'nın askerlerin şevklendirilmesi için marş yazılması talebinin Mustafa Kemal Paşa'ya iletilmesi üzerine başlayan süreç, Maarif Vekâletinin şiir yarışması düzenlemesiyle devam etmiştir. Yarışmaya çok sayıda şiir başvurusu olmasına rağmen Maarif Vekili Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey, Burdur Milletvekili olan Mehmet Akif (Ersoy) Bey'in bu marş yazmasını istemiş ve iki kez mektup yazarak durumu izah etmiştir.
- * Bunun üzerine Mehmet Akif Bey'in, şiir karşılığında ödenecek ücreti almak istemediği için başvurmadığını öğrenen Hamdullah Suphi'nin bu konu ile ilgileneceğini söylemesi üzerine Mehmet Akif şiirini göndermiştir. Başvuru yapanlar arasında 6 şiir seçilmiş ve Mecliste sırayla okunmasına karar verilmiştir. Mustafa Kemal Paşa tarafından yönetilen 1 Mart 1921 tarihli TBMM oturumunda Mehmet Akif'in şiirinden okunmaya başlanmış ve diğerlerinin okunmasına gerek duyulmadan bu şiir alkışlarla tekrar tekrar okunmuş ve büyük beğeni toplamıştır. Bir sonraki oturumda da, 12 Mart 1921'de kabul edilmiştir. Bu yıl yani 2021 İstiklal Marşı'nın Kabulü'nün 100. yıldönümü olmasından dolayı «İstiklal Marşı Yılı» olarak kabul edilmiştir. Bu şiirin her kelimesini anlayarak okumak daha çok idrak etmemize vesile olacaktır.

*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.*

12 MART 1921

İSTİKLAL MARŞI

II. İnönü Muharebesi

- * Londra Konferansı'nın kararlarını kabul etmeyen ve Sevr Antlaşması'nda hiçbir değişiklik yapmak istemeyen Yunan hükümeti, taarruza karar verdi. Türk delegeleri Londra'dan ayrılmadan, Yunanlıların taarruza geçmeleri Fransa ve İtalya'da iyi karşılanmadığı gibi, İngiliz Avam Kamarası'nda da eleştirilere neden oldu. Türk Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa, Yunan ordusunun Bursa'dan Eskişehir'e ilerleyeceğini tahmin etmişti. O, Bursa-İnönü yönünde ilerleyecek düşman grubunu yenmek ve Afyon cephesinde oyalama muharebesi yapmak istiyordu.
- * Yunan kuvvetleri, Bursa'dan harekete geçti. Yunanlar önemli bir dirençle karşılaşmadan Söğüt-Karaköy hattına vardı. Uşak'tan ilerleyen bir Yunan kolordusu da Dumlupınar'dan Afyon'a doğru ilerledi ve Afyon'u işgal etti

* Mustafa Kemal Paşa, Güney Cephesindeki sevk ve idareyi iyi görmüyordu. Mustafa Kemal ve Fevzi Paşalar düşmanın doğuya doğru gitmesinden faydalanarak, kuzeydeki düşman kuvvetlerine darbe vurmaya karar vermişlerdi. 27 Mart günü İsmet Paşa, İnönü mevzisinin sağ kanadını tutmuştu. Üç kol halinde ilerleyen Yunan kuvvetleri, Türk birlikleriyle karşılaştı. 30 Mart 1921’de Yunanların taarruzları her yerde püskürtüldü. Yunanlıların Alay Komutanı da ller arasındaydı. İnönü mevzilerini tutan Türk askerlerince yapılan taarruzlar, Yunanlıları sarsmıştı. Sonunda Yunan kuvvetleri çekilmek zorunda kaldı.

* Olay üzerine Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa'ya gönderdiği telgrafta “Siz orada düşmanı değil, milletin makûs talihini yendiniz” diyordu. Türk birliklerinin saldırısı karşısında güçten düşen Metristepe'deki 10. Yunan Tümeni, 31 Mart gecesi cepheyi boşaltarak geri çekildi. 1 Nisan 1921 sabahı Türk birlikleri toplu bir karşı saldırı başlatarak, Yunanlıları tutundukları mevzilerden geri atmaya başladılar. Yunan Tümeni büyük kayıplara uğrayarak, güçlkle İnegöl'e çekildi. Bir Yunan Süvari Alayı ise yok edildi.

* II. İnönü Muharebesi olarak bilinen bu zafer, Milli Mücadele'nin gelişme" sine önemli katkılar sağladı. Bu savaş sonrasında Fransa, Ankara ile anlaşmanın yollarını aramaya koyuldu. Gelişmeler İngiltere'yi, Yunan saldırılarının geleceğı konusunda kuşkuya düşürdü.

* Ayrıca Yunanların Londra Konferansı kararlarını hiçe sayarak saldırıya geçmeleri de İtilaf Devletlerini kaygılandırdı. İngiltere Başbakanı Churchill bu olaydan sonra, İngiltere'nin izleyeceği tutumu “artık askeri maceraya atılmama” biçiminde değerlendiriyordu. İtilaf Devletlerinin Milli Mücadeleye karşı tutumlarını değiştirmeye başladıklarının en önemli göstergesi, II. İnönü Muharebesi'nin hemen ardından, İtalya'nın Ege ve Akdeniz bölgelerindeki işgali kaldırması oldu.

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ İLE

- * Yurt içinde ve yurt dışında büyük Türk ordusu ve Ankara Hükümeti'nin başarısı büyük yankılar uyandırmıştır.
- * Yurt içinde ve yurtdışında basın yoluyla Türk ordusunun başarısından söz edilmiştir.
- * Yunan ordusunun başarısız girişimi İtilaf devletlerinin politikalarını değiştirmesine neden olmuştur.
- * Fransa ve Rusya TBMM ile anlaşmalar sağlarken; İngiltere de tutumunu değiştirmiştir.
- * Anadolu'da sevinç gösterileri ve mitingler düzenlenmiştir.
- * Türk halkı büyük bir moral ve güç kazanmıştır.

Kütahya-Eskişehir Muharebesi (10-25 Temmuz 1921)

İnönü Muharebelerinin ardından Yunanlar, bekledikleri ilerlemeyi sağlayamamış ve düzenli ordu birlikleri tarafından durdurulmuştur. Bu iki muharebede istedikleri sonucu elde edemeyen Yunan birlikleri bu sefer saldırılarını daha büyük kuvvetlerle gerçekleştirmeyi planlamıştır. Bu esnada Türk ordusunun durumu, askeri hazırlıklarını sürdüren Yunan ordusu ile kıyaslanamayacak bir durumdadır. İnönü Muharebelerinden yeni çıkan ordunun kendini toparlaması için yeterli vakti yoktu; ayrıca hem teçhizat hem de cephane bakımından Türk ordusu yeterli güce sahip değildi. Bu yönde destek sağlamak için Almanya ve İtalya ile yapılan görüşmeler de henüz bir netice sağlamamıştı.

* Ankara'yı hedef seçen, Kral Konstantin komutanlığındaki Yunan ordusu, hazırlıklarını tamamlayarak 10 Temmuz 1921'de saldırılarına başlamıştır. Saldırı planlarını, Batı Cephesinde yeterince güçlendirilmemiş olan birliklerin üzerine yürümek olarak belirleyen Yunan ordusu önce Afyon'u, ardından da Kütahya'yı işgal etmiş, hatta bir ara Ankara yakınlarına kadar ulaşmıştır. Bu kayıplar karşısında oldukça güç kaybeden Türk ordusu ise Eskişehir-Seyitgazi Hattına çekilmek zorunda kalmış, toparlanmak için bir çözüm arayışına girmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın değerlendirmeleri neticesinde zaman kazanmak için ve ordunun toparlanması adına 25 Temmuz'da Sakarya'nın doğusuna çekilme kararı alınmış, bu çekilme esnasında Eskişehir de Yunan işgaline uğramıştır.

* İnönü Muharebelerinden zaferle çıkan ordu ve bu bölgede mücadele veren Batı Cephesi birlikleri, Doğu Cephesinin de kapanmasıyla aslında güçlenmiştir. Fakat yine de mevcut durum, Türk ordusunun henüz bir taarruz gücüne ulaşamadığını göstermiştir. Türk ordusunun bu mücadeledeki kaybı oldukça fazla olmuştur. Bu durum, Türk halkı üzerinde büyük üzüntü yaratmış; yenilginin sebepleri TBMM’de tartışılır hale gelmiştir. Hatta Meclisin Ankara’dan Kayseri’ye taşınması bile gündeme gelmiş, fakat bunun gibi halkın Meclise ve orduya olan inancını daha da sarsacak öneriler kabul edilmemiştir. Askeri hareketin başarısızlığı Mustafa Kemal Paşa’ya yüklenmiş, Meclis içindeki muhalif sesler de orduyu eleştirmeye başlamıştır.

Sakarya Meydan Muharebesi'ne Doğru: Başkomutanlık Yasası ve Tekalif-i Milliye Emirleri

Kütahya-Eskişehir bölgesinde alınan yenilgi ve giderek artan eleştiriler sonucunda Meclis içinde Mustafa Kemal Paşa'nın ordunun başına geçmesiyle ilgili bir tartışma süreci başlamıştır. Bu teklife karşı çıkanlar olsa da en nihayetinde, üç ay süreyle tüm askeri yetkilerin Mustafa Kemal Paşa'nın elinde toplanmasına karar verilmiş, ayrıca Meclisin yetkilerini kullanma hakkı da kendisine verilerek 5 Ağustos 1921'de Başkomutanlık Yasası çıkartılmıştır.

- * Mustafa Kemal Paşa'nın bu göreve getirildikten sonra yaptığı ilk iş ordunun ihtiyacı olan kaynakları sağlamak adına 7-8 Ağustos 1921 tarihinde Tekalif-i Milliye Emirlerini (Milli Vergiler) yayınlamak olmuştur. Tekalif-i Milliye ile ordunun tüm ihtiyaçlarını karşılamak üzere halk topyekun olarak yardıma çağrılmış; halkın elinde olan yiyecek, içecek, giyecek, araç-gereç, silah, hayvan, taşıt gibi malzemelerin %40'ını - bedeli daha sonra devlet tarafından ödenmek üzere- paylaşarak ordunun eksiklerini gidermesi amaçlanmıştır. (Bu konu, 2. hafta Milli Mücadele'nin Mali Kaynakları içerisinde daha teferruatlı anlatılmıştı.)

Sakarya Muharebesi (23 Ağustos – 13 Eylül 1921)

Türk ordusu 25 Temmuz'da Sakarya'nın doğusuna çekilmiş, bunun üzerine Yunan ordusu Afyon, Kütahya ve Eskişehir'i kaybeden Türk ordusunu daha da sıkıştırmak üzere Ankara üzerine yola çıkmış ve 14 Ağustos 1921'de yeniden taarruza başlamıştır. Oldukça güç kaybeden Türk ordusuna son darbeyi indireceğini sanan Yunanlar İngilizlerin de desteğiyle 23 Ağustos'tan itibaren tüm güçleriyle saldırılarını daha da yoğunlaştırmışlardır. Türk mevzilerine ulaştıklarında Türk ordusunun yoğun mücadelesiyle karşılaşan Yunan birlikleri taarruzlarında başarılı olamayacaklarını anlamışlardır.

- * Nitekim 4-5 Eylül tarihlerinde Yunanların ilerleyişi durdurulmuş, ordu savaş taktiğini değiştirerek taarruzdan savunmaya geçmiştir. Türk ordusu, bugüne kadar savunma halinde bulunduğu halde, artık taarruz gücüne ulaşmış ve 10 Eylül'de Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği emirle bütün cephede karşı taarruz hareketine geçmiştir. Sonuçta, 13 Eylül'de Sakarya'nın doğusu tamamen düşmandan temizlenmiş, Yunan birlikleri artık geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bu mücadelede İngilizlerin Yunan birliklerine verdiği destek şüphesizdir, her ne kadar tarafsız olduğunu ilan etse de Yunan ordusuna yaptığı teçhizat yardımı da Yunanların savaşı kazanacağına olan inancını arttırmıştır.

SAKARYA MUHAREBESİ sonucunda;

- * Türklerin II. Viyana Kuşatmasından(1683) itibaren devam eden geri çekilmeleri son bulmuştur.
- * Yunan ordusunun büyük bir kısmı yok edilmiş, Yunanların Megali İdea (Büyük Yunanistan) fikri sekteye uğramıştır.
- * Türk ordusunun bu başarısı sayesinde Yunan ordusuyla birlikte, onlara destek olan İngilizlerin de gücü kırılmıştır.
- * Türk ordusu savunma durumundan taarruz durumuna geçmiştir.
- * Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM tarafından 19 Eylül 1921'de Gazilik ve Mareşallik rütbesi verilmiştir.

HATTIN DEĞİL, SATHIN MÜDAFAA EDİLDİĞİ ZAFER

Yoğun çatışmaların yaşandığı, Türk ordusunun çelikten bir kale halinde düşmanın karşısına çıktığı Sakarya Meydan Muharebesi, tarihin önemli savaşları arasında yer alıyor

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ

10-24 TEMMUZ 1921

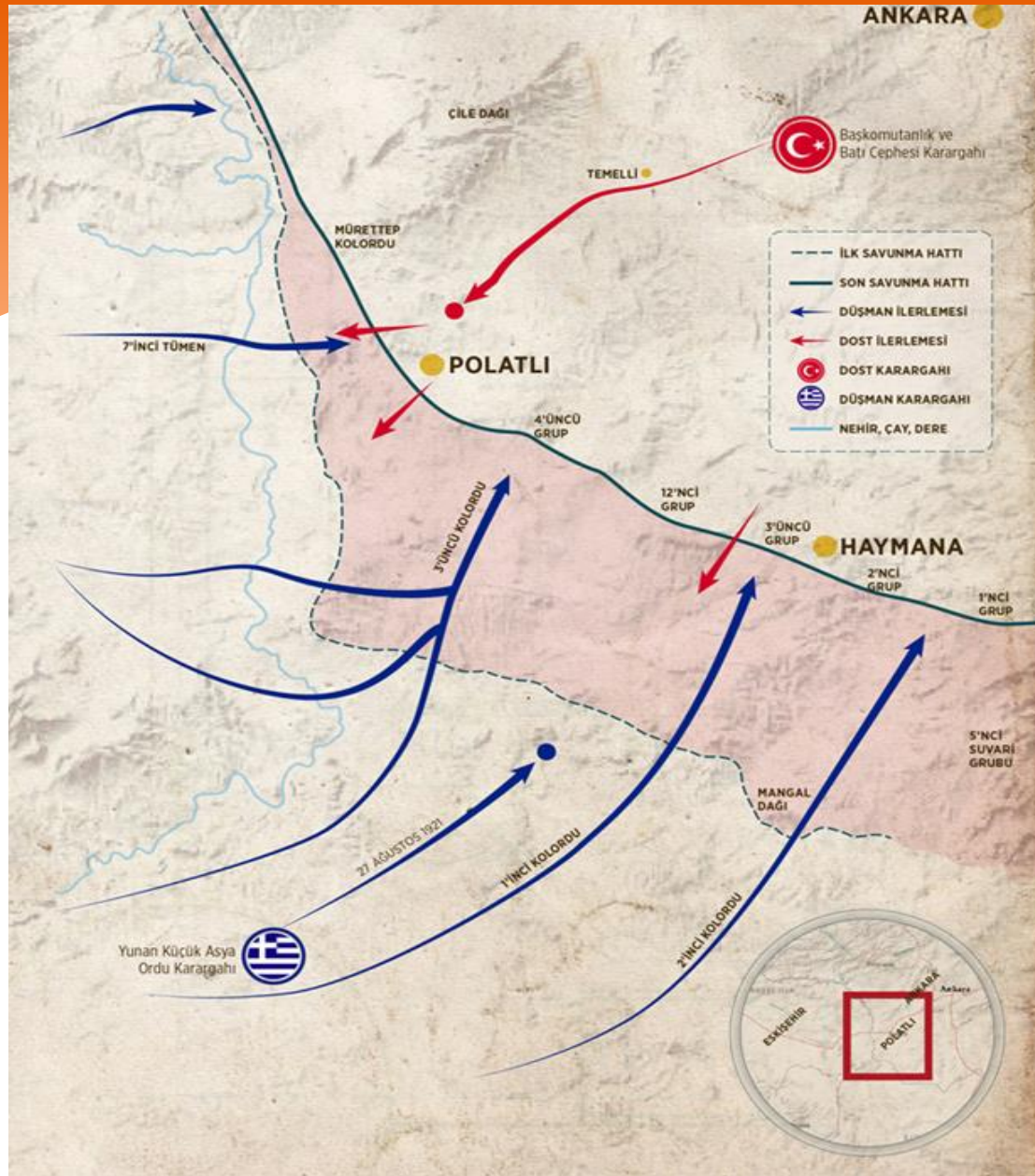
Türk ordusu Eskişehir Muharebesi sonrasında 100 kilometrelik sahayı terk ederek Sakarya Nehri'nin doğusuna çekildi

5 AĞUSTOS 1921

Meclis, durumun önlenebilmesi için Mustafa Kemal'i başkomutan olarak görevlendirdi

12 AĞUSTOS 1921

Çıkardığı emirlerle kaynakların önemli kısmının Sakarya Cephesi'ne yönlendirilmesini sağlayan Mustafa Kemal, Batı Cephesi'ne giderek düşmanın muhtemel hareketlerine yönelik incelemeler yaptı

23 AĞUSTOS 1921

Yunan kuvvetleri sıklet merkezi Sakarya mevzisinin güney kanadı olmak üzere kuşatıcı tertiple taarruz etti

Türk ordusu kuşatmayı karşılamak için mevzisinin sol kanadını doğuya doğru uzattı

Mustafa Kemal, tarihe mal olan "Hattı müdafaa yoktur. Sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanı ile ıslanmadıkça terk olunamaz" emrini yayımladı

Düşman, Türk kuvvetlerini 23-30 Ağustos'taki yoğun saldırılarına rağmen kuşatamadı, Türk cephesini merkezden Haymana istikametinde yarmak istedi

Yunan kuvvetleri, taarruzda başarılı olamayınca bulunduğu hatlarda kalmaya karar verdi

10 EYLÜL 1921

Türk ordusu, genel karşı taarruzu başlattı

13 EYLÜL 1921

13 Eylül'e kadar Sakarya Nehri'nin doğusunda tek Yunan askeri kalmadı. 22 gün süren Sakarya Meydan Muharebesi Türk'ün zaferi ile sonuçlandı

- * Milli Mücadele’de kullanmaya çalıştığı Sevr Antlaşması, Batı’nın elinde bir koz olmaktan çıkmıştır.
- * Zafer, Türk milletinin Kurtuluş mücadelesine olan inancını arttırmıştır.
- * Bu zafer sonucunda Türkiye ile Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan arasında 13 Ekim 1921’de Kars Antlaşması imzalanmıştır. Böylece Türk sınırı ve diğer unsurlar Moskova Antlaşması’ndaki gibi bu devletler tarafından da kabul edilmiştir.
- * Fransa ile 20 Ekim 1921’de Ankara İtilafnamesi imzalandı ve Fransa işgal ettiği topraklardan (Hatay hariç) kendisine herhangi bir ayrıcalık sağlayamadan geri çekilmiştir.
- * İngilizlerle Malta’da bulunan Türk esirleri ile ilgili bir anlaşma yapılmış; buna göre Türk esirlerinin anayurda dönmesi sağlanmıştır.
- * İtalyanlar Anadolu’da işgal ettikleri bölgelerden çekilmişlerdir.

- * Türk ordusunun Güney Cephesindeki muharebelerdeki başarısının yanı sıra Batı Cephesinde Yunan ilerleyişine karşı Sakarya'daki başarısı Fransa'nın antlaşma talebinde bulunmasında etkili olmuştur.
- * **Ankara Antlaşması'nın** en önemli özelliği Fransa'nın TBMM Hükümetini resmi olarak tanıması ve İtilaf Devletleri Cephesinin bozulmuş olmasıydı. Bu antlaşma ile Türk milli egemenliğinin haklılığı bir İtilaf devleti tarafından tanınmış oldu.

Ankara Antlaşması'nın Önemi

- * **Ankara Antlaşması** ile Güney Cephesi kapanmış oldu. Böylece TBMM Hükümeti tüm ağırlığını diğer cephelere verebilecekti.
- * Hatay'ın kaybı ile Misak-ı Milli'den ilk defa taviz verilmiş oldu.
- * **Ankara Antlaşması** ile Suriye sınırı güvenlik altına alınmış oldu.
- * Güney illerimizdeki Ermeni Meselesi'de çözülmüş oldu.
- * İlk defa bir İtilaf Devleti Misak-ı Milli'yi kabul etmiş oldu.
- * İtilaf Devletleri arasında dağılmanın başlangıcı oldu.

* Sonuç olarak Sakarya Muharebesi, Yunanistan açısından ağır sonuçlara yol açtı. Gerek halk arasında, gerek ordu içinde barış isteyenlerin sayısı hızla arttı. Yunanistan'da siyasi iktidar kavgası şiddetlendi ve İtilaf Devletleri Yunanistan'ı Ankara Hükümeti ile barış yapmaya zorladılar. Türkiye, Sovyetler Birliği ile 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşmasını pekiştiren Kars Antlaşmasını 13 Ekim 1921'de imzaladı. Galipler Türkiye ile dostluk kurmak ve Türkiye-Suriye sınırını tespit etmek üzere, İskenderun ve Antakya sancağına kültür muhtariyeti tanıyarak, 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşmasını imzaladı. İngiltere de Sakarya zaferimiz üzerine, 23 Ekim 1921'de İstanbul'da imzaladığı esirlerin değiştirilmesi antlaşması ile resmen Ankara Hükümetini tanımış oluyordu.

Bu zafer ile Yunan ordusunun taarruz gücü kırılmış ve bundan sonra Yunanlılar savunmaya geçmiştir. Son olarak, kesin bir zaferin hazırlıkları yapılmak üzere, ordunun yetiştirilmesi işi önemle ele alınmış ve bu yönde çalışmalar başlamıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın isteği üzerine Başkomutanlık yetkisi, yeni bir kanunla üç ay daha uzatılmıştır.

Ayrıca II. Viyana Savaşı'ndan sonra devamlı olarak Avrupa devletlerinin önünde yenilgiye uğrayarak çekilmek zorunda kalan Türk Milleti'nin, bu savaşta batılı devletleri durdurduğu gözden uzak tutulmaması gereken bir konudur.